

Overlæger udsat for krænkende handlinger

Resume:

På et halvt år har der været mindst 358 krænkende handlinger mod overlæger. Det viser en ny undersøgelse fra Overlægeforeningen, og det svarer til, at 17% af de 2.102 overlæger i undersøgelsen er blevet krænket.

- 31 overlæger har været udsat for seksuelle krænkelser, heraf 21 mænd og 10 kvinder. 70% af de krænkede mænd fortæller, at krænkeren var plejepersonale
- 249 overlæger har været udsat for mobning. Det svarer til hver 10. overlæge og er på niveau med undersøgelser fra 2014 og 2017. Det er især de yngste under 40 og de ældste over 70, som oplever at blive udsat for mobning.
- 134 har været udsat for andre former for krænkelser. Krænkelser defineres i undersøgelsen som: *"En samlet betegnelse for mobning, seksuel chikane og andre måder, som krænkelser kan forekomme på eller i relation til arbejdet. Krænkende handlinger kan, fx omfatte: sårende bemærkninger, bagtalelse eller udelukkelse fra det sociale og faglige fællesskab, tilbageholdelse af nødvendig information, ubehagelige drillerier. (Definition fra Arbejdstilsynet)*

Overlægeforeningen mener:

Alle former for krænkelser er uacceptable. Undersøgelsen viser, at der desværre stadig er udfordringer på mange sygehuse, og at mobning, seksuel chikane og andre krænkelser kan ramme alle.

Hver tiende overlæger har været udsat for mobning på bare et halvt år. Det er på niveau med resultater fra undersøgelser i 2014 og 2017, så mobning er desværre et problem, som det ikke er lykkedes at for alvor at gøre noget ved.

Det er alvorligt, at 31 overlæger har været udsat for seksuel chikane inden for bare seks måneder. Det er også bemærkelsesværdigt, at så stor en del af de krænkede er mænd, og at de fortæller, at de er chikaneret af plejepersonale. Det understreger, at der er meget, vi ikke ved om seksuelle krænkelser.

Vi skal ikke drage forhastede konklusioner på baggrund af en enkelt undersøgelse med relativt få tilfælde. Men vi skal tage det alvorligt. Resultaterne underbygger, at der venter en stor opgave med at afdække, forebygge og håndtere seksuel chikane og andre krænkelser på sygehusene.

Det er godt, at der nu er kommet opmærksomhed på navnlig seksuel chikane, men det er helt afgørende, at det bliver fulgt op af handling. Vi har stadig brug for mere viden og klare politikker for, hvordan krænkelser håndteres. Det er både vigtigt for de kolleger, der oplever at blive krænket, og for dem der oplever, at andre er blevet krænket af deres adfærd, at man ved, hvordan en sag håndteres, og hvilken adfærd der er acceptabel på en konkret arbejdsplads.

Ledelsen har et klart ansvar for, at der bliver udarbejdet lokale politikker. Som overlæger har vi også et ansvar for at gå forrest – både som gode eksempler, der siger fra overfor krænkelser og ved at løfte problemer med det psykiske arbejdsmiljø. Tillids- og arbejdsmiljørepræsentanter kan også med fordel tage initiativ til, at der tales om krænkelser på arbejdspladserne, i arbejdsmiljøorganisationerne og i MED-udvalgene, ligesom alle bør tage afstand fra det, hvis de oplever eller er vidner til krænkelser.

Definitioner

Undersøgelsen tager udgangspunkt i Arbejdstilsynets definition af krænkende handlinger:

Krænkende handlinger er en samlet betegnelse for mobning, seksuel chikane og andre måder, som krænkelse kan forekomme på i arbejdet. Der er tale om krænkende handlinger, når en eller flere personer groft eller flere gange udsætter andre personer for adfærd, der af disse personer opfattes som nedværdigende.

Krænkende handlinger kan både være aktive handlinger og at undlade at handle. Krænkende handlinger i relation til arbejdet kan fx omfatte tilbageholdelse af nødvendig information, bagtalelse eller udelukkelse fra det sociale og faglige fællesskab.

Når Arbejdstilsynet her taler om krænkende handlinger i arbejdet, herunder mobning og seksuel chikane, mener vi handlinger, der foregår mellem ansatte, og mellem ansatte og deres ledere. Krænkende handlinger, herunder mobning og seksuel chikane, der udøves af patienter, brugere, kunder, elever eller lignende, betragter Arbejdstilsynet som vold i forbindelse med arbejdets udførelse.

Krænkende handlinger i form af mobning

Der er tale om mobning, når en eller flere personer regelmæssigt og over længere tid - eller gentagne gange på grov vis - udsætter en eller flere andre personer for krænkende handlinger, som vedkommende opfatter som sårende eller nedværdigende. De krænkende handlinger bliver dog først til mobning, når de personer, som de rettes mod, ikke er i stand til at forsvare sig effektivt imod dem.

Det, der endvidere adskiller mobning fra andre måder at krænke på, er, at det altid er den eller de samme personer eller grupper af personer, der systematisk udsættes for de krænkende handlinger. Ligesom det ofte er den eller de samme personer, der udøver de krænkende handlinger.

Særligt om seksuel chikane

Krænkende handlinger kan også forekomme som seksuel chikane. Krænkende handlinger af seksuel karakter er al form for uønsket seksuel opmærksomhed og kan fx være: Uønskede berøringer eller uønskede verbale opfordringer til seksuelt samkvem eller sjofle vittigheder og kommentarer.

Læs mere om krænkende handlinger på Arbejdstilsynets hjemmeside:

<https://at.dk/arbejdsmiljoeproblemer/psykisk-arbejdsmiljo/kraenkende-handlinger/>

358 overlæger udsat for krænkende handlinger på et halve år

358 overlæger svarer at de har været udsat for en krænkende handling indenfor de seneste seks måneder. Det svarer til 17% af de 2102 overlæger, som har svaret på Overlægeforeningens undersøgelse. 249 har været udsat for mobning. 31 for seksuel chikane. Og 134 for andre former for chikane.

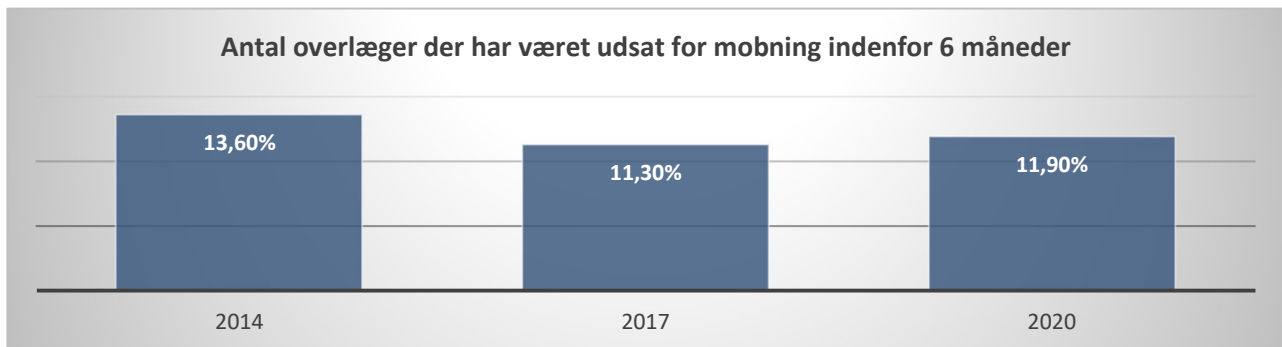
I spørgeskemaet defineres krænkende handlinger som

Krænkende handlinger er en samlet betegnelse for mobning, seksuel chikane og andre måder, som krænkelser kan forekomme på eller i relation til arbejdet. Krænkende handlinger kan, fx omfatte: sårende bemærkninger, bagtalelse eller udelukkelse fra det sociale og faglige fællesskab, tilbageholdelse af nødvendig information, ubehagelige drillerier. (Definition fra Arbejdstilsynet)

Tabel 1 – Fordeling af krænkende handlinger respondenterne har været udsat for:

	Antal respondenter (N)	Procentmæssig andel af population
Mobning:	249	11,9%
Seksuel chikane:	31	1,5%
Andet:	134	7,2%
Antal Unikke	358	17,03 %

Det er første gang, at Overlægeforeningen spørger til, hvor mange der har været udsat for seksuel chikane og andre krænkelser, mens spørgsmålet om mobning har været stillet i 2014 og 2017. Også her havde lidt over hver tiende overlæge været udsat for mobning. Mobning er altså et vedvarende problem, som det ikke for alvor er lykket at gøre noget ved.

Hver fjerde overlæge har været vidne til en krænkelse

Flere overlæger fortæller, at de har været *vidne* til krænkelser i forhold til hvor mange, der selv har været udsat for en krænkelse. Det gælder for 564 – svarende til hver fjerde af overlægerne i undersøgelsen.

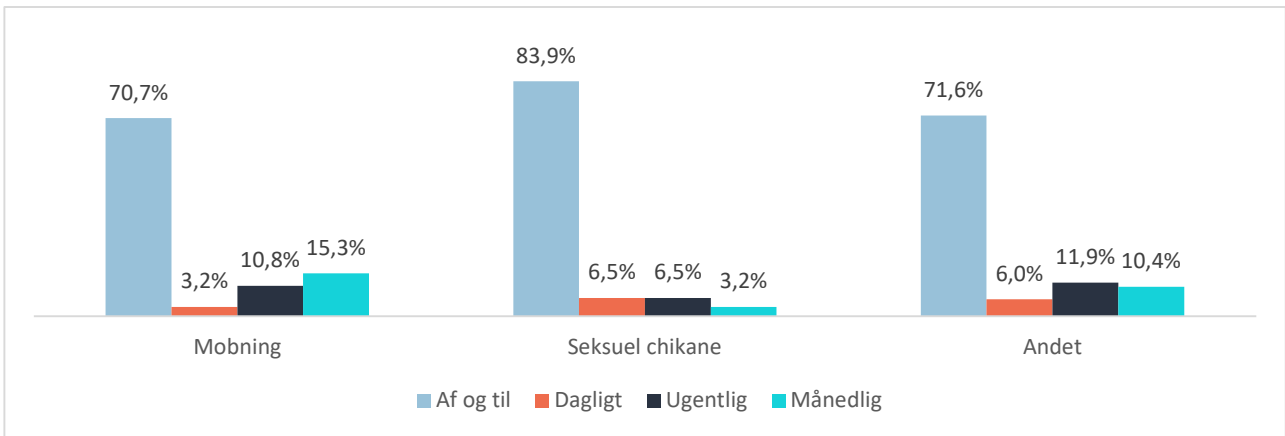
Det højere tal kan skyldes, at flere har været vidne til den samme hændelse, som derfor fremgår flere gange. Flest har overværet mobning (478) og færrest seksuel chikane (79), hvilket bekræfter tendensen fra de overlæger, som selv har været udsat for en krænkelse (tabel 1).

Tabel 2 – Krænkende handlinger overlæger har været vidne til inden for de seneste seks måneder:

	Antal respondenter (n)	Procentmæssig andel af population
Mobning:	478	23,0%
Seksuel chikane:	79	3,8%
Andet:	139	7,5%
Antal unikke:	564	26,9 %

De fleste krænkelser sker sjældent

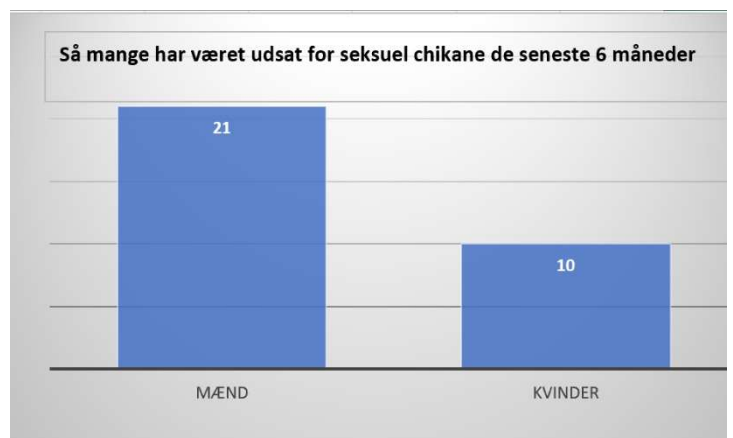
8 ud af 10 af de overlæger, som oplever at blive udsat for krænkende handlinger, fortæller at det sker 'af og til' eller 'månedligt', mens en mindre gruppe oplever at de sker dagligt eller ugentligt. Det gælder for både mobning, seksuel chikane og andre krænkelser.

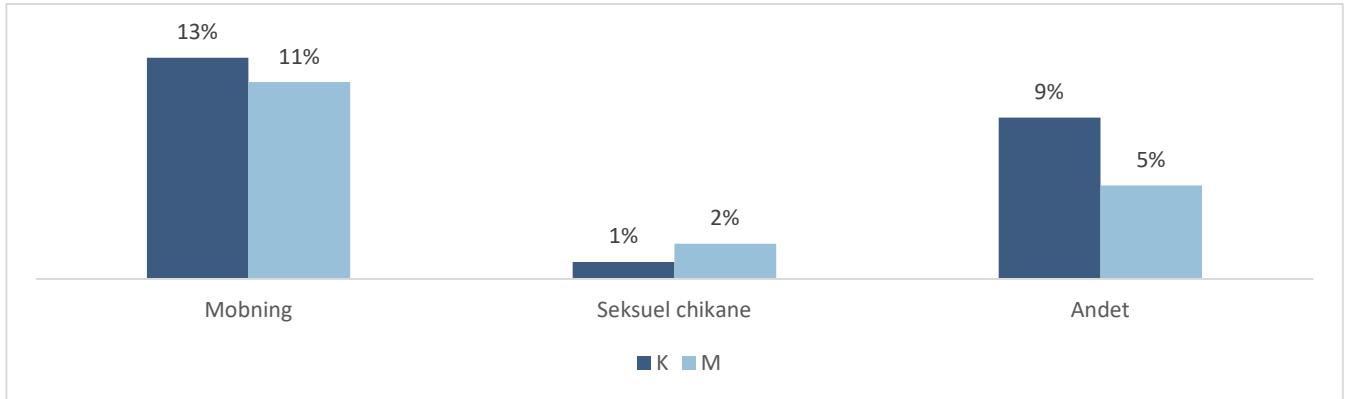
Mænd mest udsat for seksuel chikane

Dobbelt så stor en andel af mændene været udsat for seksuelle krænkelser (2% mod 1% af kvinderne).

Det afspejler sig i antallet af krænkelser, hvor 21 mænd og 10 kvinder fortæller at de har været udsat for en seksuel krænkelse indenfor de seneste seks måneder.

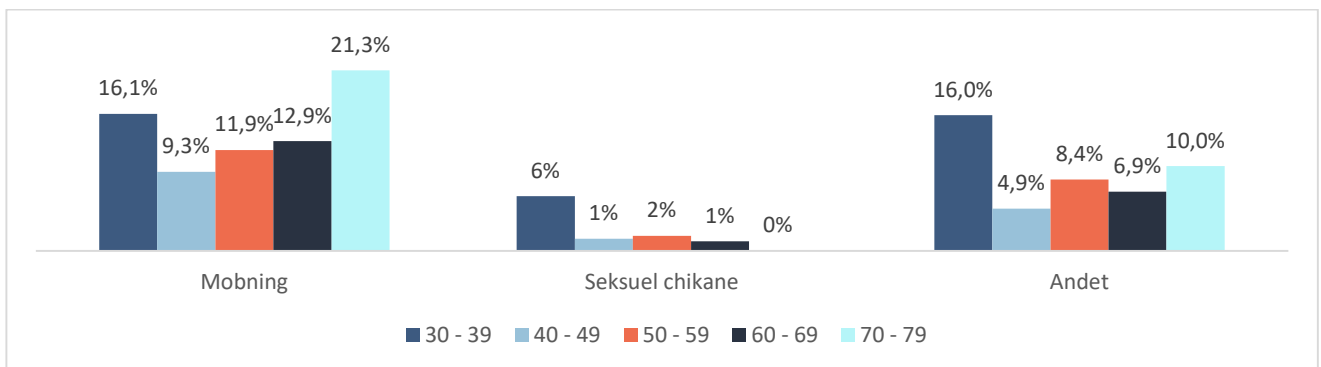
Lidt mere end hver tiende overlæge har været udsat for mobning. Andelen er lidt større for kvinderne end for mændene (helholdsvis 13 og 11%). Næste en dobbelt så stor andel af kvinderne som mændene (henholdsvis 9 og 5%) har været udsat for andre former for krænkelser.

De ældste læger bliver mest mobbet, og de yngste er mest udsatte

Det er især de ældste og de yngste overlæger, som er i risiko for at blive mobbet. En femtedel af overlægerne over 70 år, fortæller at de er blevet udsat for mobning, mens det gælder for 16% af overlægerne mellem 30 og 39 år. Det er også de yngste som har størst risiko for at have været udsat for seksuel chikane (6%) og anden form for krænkelser (16%).

Figur 8 – Aldersfordeling blandt overlæger udsat for krænkende handling (hvor mange indenfor hver aldersgruppe har været udsat for krænkelser):

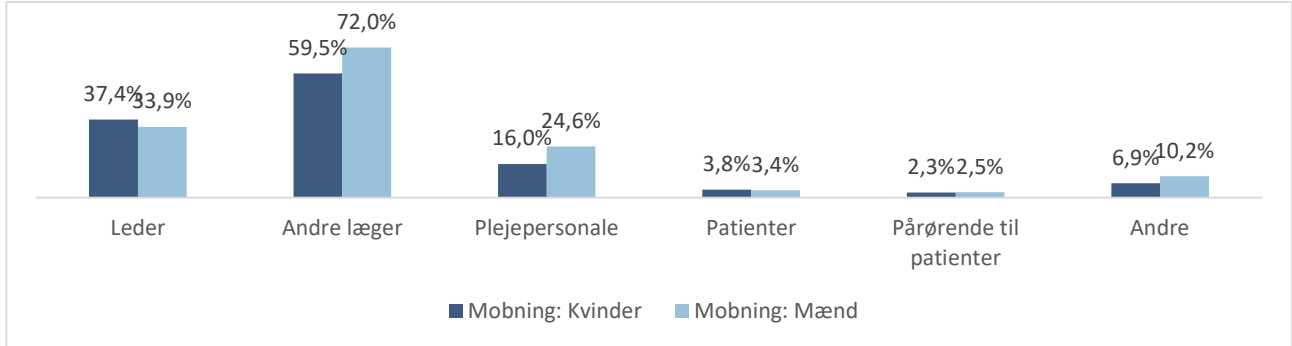

Læger mobber læger

Langt de fleste svarer, at det er andre læger som har udsat dem for mobning. Derefter kommer ledere og plejepersonale. Der er en bemærkelsesværdig forskel på kønnene, hvor langt flere af mændene peger på at

være blevet mobbet af andre læger og af plejepersonale i forhold til kvinderne, som i lidt højere grad peger på ledere som mobbere.

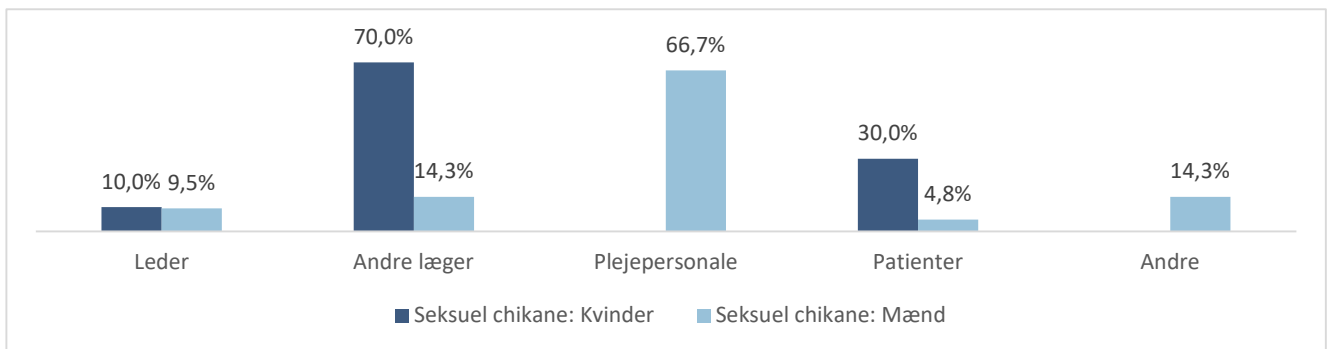
Figur 2 – Hvem mobber (respondenter har kunne sætte flere kryds):

Mænd oplever seksuel chikane fra plejepersonale. Kvinder fra andre læger og patienter.

Der er meget stor forskel på, hvem mænd og kvinder oplever at være blevet udsat for seksuel chikane af. 66% af mændene peger på plejepersonale. Det er der slet ingen kvinder, som gør. 70% af kvinderne peger på andre læger og 30% på patienter. Til sammenligning peger 14% af mændene på andre læger og 5% på patienter. Næste lige mange – cirka 33% peger på ledere.

Figur 3 – Hvem udfører seksuel chikane (respondenter har haft mulighed for at sætte flere kryds):

Vagtdeltagelse

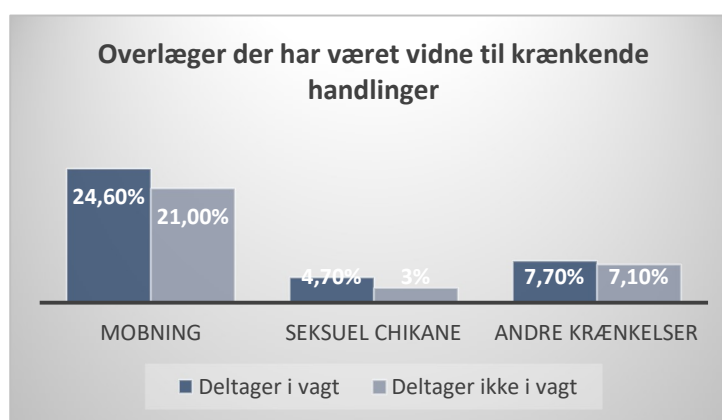
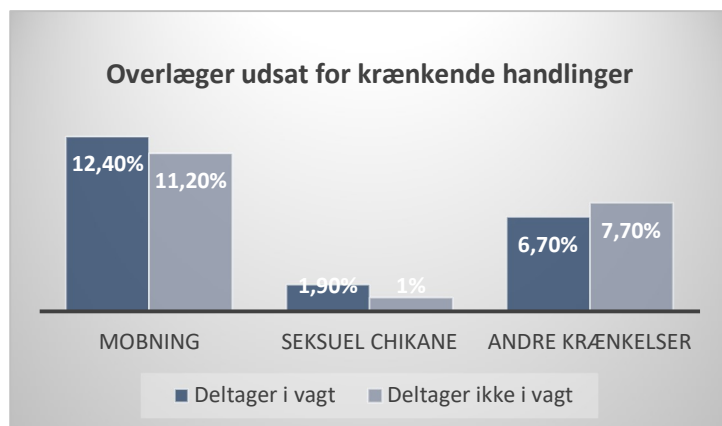
Ser man på fordelingen af, hvem der går vagt, og hvem der ikke gør, er forskellene ikke så markante.

Dog er der en tendens imod at de, der går vagt, i højere grad oplever krænkende adfærd specielt seksuel chikane.

Tendensen bekræftes, når overlægerne svarer på, om de har været vidne til krænkelser.

Som i de øvrige sammenligninger er der flere, som har været vidne til krænkelser i forhold til selv at have været udsat for dem.

Det ser altså ud til, at vagtdeltagelse har betydning i forhold til seksuel chikane, dog uden at man dermed kan konkludere, at chikanen finder sted under vagten, da der ikke direkte er spurgt til hvor chikanen finder sted.

Ledende overlæger mindst udsatte

De ledende overlæger er mindst i risiko for at blive udsat for krænkende handlinger sammenlignet med overlæger og speciallægeansvarlige overlæger. For eksempel fortæller 7% af de ledende overlæger at de har været udsat for mobning, 0,6% at de har været udsat for seksuel chikane og 2,8% at de har været udsat for andre former for krænkelser. For andre overlæger gælder det at ca. 12% har været udsat for mobning, 1,6% for seksuel chikane og ca. 7% for andre former for krænkelser. Det peger på, at jo højere op i hierarkiet man kommer, jo mindre udsat er man.

Figur 12 – Udsat for følgende krænkende handling

